

Kurskod	MTF072
Tentamensdatum	2000-04-25
Skrivtid	09.00–14.00

Tentamen i: **STATISTISK MEKANIK OCH TERMODYNAMIK**

Totala antalet uppgifter: 5

Jourhavande lärare: Hans Weber

Tel: 72088, Rum E111

Examinator: Hans Weber

Tel: 72088, Rum E111

Resultaten anslås : Tisdagen den 9 maj 2000 i korridoren, E-huset

Tentamensrättningen får granskas: Tid meddelas senare

Tillåtna hjälpmedel: FYSIKALIA, BETA, Räknedosa, Formelblad för Statistisk Mekanik.

Definiera beteckningar samt motivera antaganden och approximationer. Presentera lösningarna så att de blir lätta att följa.

Maximalt antal poäng: 25 p. För godkänt krävs 11 p.

---

1. Den tre-dimensionella Ising-modellen i medelfälts approximationen

Den tre-dimensionella Ising modellen på ett kubiskt gitter av sidlängd L ges av följande Hamiltonian:

$$H = -J \sum_{\langle i,j \rangle} s_i s_j,$$

där de klassiska spinnen s kan ha tillstånden $+1$ och -1 . Spinnen s_i växelverkar med sina närmsta grannar. Vi sätter $J = 1$ och har därigenom ett ferromagnetiskt grundtillsånd, det vill säga att magnetiseringen $\langle m \rangle = \frac{1}{L^3} \sum_i s_i = 1$ vid temperaturen $\tau = 0$.

Då temperaturen höjs försvinner magnetiseringen vid en viss temperatur, Curie temperaturen τ_c .

Visa detta i medelfältsapproximationen, och beräkna den exponent β med vilken magnetiseringen går mot noll nära Curie temperaturen τ_c , om $m \propto (\tau_c - \tau)^\beta$ ($\tanh(x) \approx x - x^3/3$ för små x).

(5p)

2. Rotation av en tvåatomig molekyl

Utöver den rena translationsrörelsen tillkommer det en rotationsrörelse för en tvåatomig molekyl. Rotationsenergin är kvantiserad och energinivåerna för en tvåatomig molekyl ges av följande samband:

$$\epsilon(j) = j(j+1)\epsilon_0$$

där j är ett heltal $j = 0, 1, 2, \dots$. Multipliciteten för varje rotations nivå ges av:

$$g(j) = 2j + 1.$$

- Räkna ut ett uttryck för partitionsfunktionen $Z_R(\tau)$ för rotationstillstånden för molekylerna.
- Beräkna $Z_R(\tau)$ approximativt genom att övergå till integralform när $\tau \gg \epsilon_0$, och genom att trunkera $Z_R(\tau)$ till två termer. när $\tau \ll \epsilon_0$
- Beräkna C_v i båda dessa gränser. Rita gärna en figur som visar C_v för $\tau \rightarrow \infty$ och $\tau \rightarrow 0$.

(5p)

3. Trycket i en ideal fermigas

Bestäm trycket i en ideal fermigas (partiklarnas spinn = $\frac{1}{2}$) vid temperaturen $T = 0$ K om partikeltätheten är N/V och partiklarnas massa är m . Bestäm trycket numeriskt för ledningselektroner i en metall, där $N/V = 10^{28} m^{-3}$.

(5p)

4. Maxwell hastighets fördelning

Man vill bestämma Maxwells hastighetsfördelning för Natrium vid $T = 300^\circ C$ med ett försök enligt figur. I ugnen finns Natrium i gasform, ugnen har en öppning vid A ur vilken Natriumgasen kan strömma då öppningen i trumman T står vid D. Trumman T roterar med vinkelhastigheten ω kring axeln C. Trumman har diametern $d = 10.0$ cm. Bestäm trummans vinkelhastighet ω så att de Natrium atomer som har den mest sannolika hastigheten v_{ms} då de strömmar in i trumman träffar trumman vid B då öppningen i trumman har roterat dit (dvs trumman har roterat ett halvt varv).

(5p)

5. Paramagnetiska atomer

Ett fast ämne vid temperatur T placeras i ett magnetfält $B = 30.0$ kGauss (1 Gauss = 10^{-4} Tesla). Ämnet består av svagt växelverkande paramagnetiska atomer med spinn $\frac{1}{2}$, dvs energin för varje atom blir $\pm\mu B$ beroende på orientering.

- a) Om atomernas magnetiska moment μ är lika med en Bohr magneton $\mu = 0.927 \cdot 10^{-20}$ ergs/gauss (1 ergs = 10^{-8} Joule). Under vilken temperatur T måste ämnet då kylas för att minst 75% av atomerna skall ha sitt spinn riktat parallellt med magnetfältet?
- b) Antag att vi istället för paramagnetiska atomer har ett ämne som innehåller många protoner (tex paraffin). Varje proton har spinn $\frac{1}{2}$ och ett magnetiskt moment $\mu = 1.41 \cdot 10^{-23}$ ergs/gauss. Under vilken temperatur måste ämnet då kylas för att minst 75% av protonerna skall ha sitt spinn riktat parallellt med magnetfältet?

(5p)

LYCKA TILL !